

Indult BÉTSBÖL Szombaton 10. Már. 1787.

A' két Magyar Hazáoból.

Ezt írják Szathmárról. — „Tsak nem hazudota az a' nagy orrú Ovid. midön azt jövendölte; *Omnia jam fient, fieri quæ posse negabant*; mert Fébr. 19-dikén, edgy jelenfége megis történt. Éppen déltályban nagy hidegszéllel járó fergeteg indulván, az ég két izben keményen megzendült. Hátmár mi eből Ovid: után mit jövendölhetünk? Nem egyebet, hanem hogy a' mostani jó fa-szánon eltsúfzamodó félben lévő férjhez ment *Susánnák*, felő, hogy Urokrözörgölődök ne légyenek. — “ Szent-Pál naptól fogva olly nagy havunk esett, hogy ölelgetés nélkül a' legfrissebb Dáma előtt sem térhetünk ki a' gyalog utokon, mindazáltal vagy 6 hetekig olly áldott szánunk tartta megizünés nélkül, hogy soha annál jobbat, de talám ollyat sem tudunk. *Jolis adta az Isten*; mert azog

10500 köből Ő Felsőfé búzáját, melyet N. Vármegyénkben edgy edgy Járásnak (Pocellus) kellett felvinni Máramoros-Szigetre, felényire sem vihet volna, melyből még ez idejigis maradt; mely hátrált rész már szekér úton vitetik. — „Mivel I. Vármegyénkben az éltbéli pálinkafőzés megritogat, tehát az Erdődi Sida a földmagyaróból való pálinkafőzéssel akart magának hirt nevet szerezni, de maga a szilvórium nyomába nem hághatta. — „N. Vármegyénkhez ezen 3 nevezetesebb parantsolatok jöttek mostanában: — Találatnaké a vácsokban és falukban Katona (Qvártély) szállások? Jófélé fátké állanaké a házak, vagy pedig vājogból? A mostani állapotja jóé, vagy igazittani való? Hány szobából, kamarából, Pintzéből, fa és szekér szinekből és mennyi lóhoz való istállókából áll Házotálllyika? vané háza után való birtoka? Ha van, mi a betsüfzerén való árra? lehetné alkalmaztatni Sellyem (Fábrikműhelynek, Birák, vagy Solder személyek) szállásának, Parokhiának, vagy egyéb közönfeges szükfégre? — „Parantsoltunk, hogy akarmely szabadfégos Katona azon helyben maradjon, melybe szabadfégos levelénélfogvást igazittattott. — „Parantsoltunk minden Helyfégbéli Biráknak, hogy a Helyfégben tartozkodó Máramorosi szegényféget (kikis felesentalátnak) a fő Tisztviselő eleibe vezellék; a kik közzülök betegek, azokat betegeknék szükféges eledellekkel tartfák, kiknek látogatásokra a Szolgabírd Urak a Vármegye' Orvoslával megindulván, minden körüllöttök megkivántató gondviseléssel légyenek, az egéfegeseknek pedig bővféges útravalót szolgáltartván, visszfa Máramorosba küldjék; mivel már ō Felsőfé annyi búzabéli gondviseléssel volt crántok, hogy nekünkis küldhetnek visszfa. — „Itten a nyavalya

lya terjed, még pedig úgy tapasztaltatik, hogy ragadó, mivel a' nyavallyásokkal bánókis azt többnyire elkapják. — „ Városunknak edgy fedhetetlen életu Kautzellistája, B* J*, valami keferü fekély támodván torkában, Fébr. 20-dikán reggelre virradólag, az Annyá hazából edgy ingben, lábravalóban hajadon fővel, edgy bundát vetvén nyakába, elszaladott, és mái napigis soholt nem taláztatik. Ugy itélnek felötte, hogy megháborodott észszel a' vízbe ölte légyen magát. Tanulhatnak e' példából sokan a' betegekre vigyázni. — „ Nagy Bányán 30 ezer For. garas pénzt vernek. — „ Itten Köbli a' búzának 17, a' Málnának (Törökbuza) 13 a' zabnak 6 máriás. A' savanyó bornak 16 itzéből álló Köbli 4 huszos; a' szalonának fontja 14 kr.

Székelly földről; 1787beli Bőjt-előnek 15-kén, ezek irattak:

I. A' nemes Székely lovas Ezered (Regiment) ben, e' solyo Esztendő kezdetével kellemetes változás esett, zémely Tiszt-Uraknak felyebbedésekkel (promotio) s. i. Schultz Ur lett Obesterré eddég való Obrist-Lieutenánti állapottyából: minekutánna lakásc Bányonból még a' múlt esztendőben változtatta volna a' Sepsi-Szent-Györgyön álló Obesteri Kivártélyra, és azonn sok építésekert tett, 's az obersteri örült hivataltis folytatta volna. Helyébe állott az Obrist-Lieutenánti tisztbe, GrófHidvégi Nemes György Ur, addig viselt fő Strása - mesteri hivatalyából. Mely felyebbedéséből származott öröméhez, egy házi szives vigasságot ragasztta a' Gróf Ur életének szerehmetes párja Ürmösi Maurer Anna Grófi Ifjú Asszony, szülvén Pál-fordálása napján egy szép magzatot, kinek B. Asszony Havának 28 dik napján Samuel név adatott a' Sz. Kereszttségben, mely lett Ürmöfön. Sok nagy emberek származtak eleitől fog-

va e' Grófi nemes Familiából ; de Sámuel neven
egyet sem olvasok, hanem leginkább *Tamás, Já-
nos és Ferentz* neveken. Ezen uj *Sámuellal*, a' név-
nek tulajdon szépfégén kívül, vagyön tekintet a'
Grófi Ifju Ur-Afzizöynnak néhai édes Attyára Ür-
mösi *Maurer Sámuel* Urra. Minekutánna á' mi Gró-
fünk e' folyó hónapnak 12 kén ugyan Ürmöfön egy
szép Báltis adott volna, bé indúlt költözködvé *Ara-
nyos Székbe, Bágyonba* az Obrist - Lieutenanti Kvár-
télyra. Szerentfés útat! nagy élémeneteleket! Ugyan
azon Ezeredben *Kilényi Székely Antal* Kapitány Ür
lett Skvadromos Kapitánnyá: úgy *Lifznyai Damó
Józef* Kapitány Uris, és e' költözött Dobrára Hunyad
Vármegyébe (lévén ottis némely Székely-helyek-
ben Székelyekhez tartozó Lovas vitézek) ama
pedig megyen *Gidofalvára Sepfi Székben*, és helyete
Nagy Ajtára Gróf *Széki Teleki Tamás* Kapitány Ür.

2. Most látják, mint szintén tavalyis látták
a' Székely-földnek *Háromzék* (*Sepsi, Kézdi és Or-
bai*) nevü tartományai, 's a' Szászok *Bartzá* nevü
vidéke, hogy a' tavalyi ragyán (melyet székelyesen
rosda - effönekis nevezünk) és sok helyeken által-ment
jég-esökön kívül, felettébb nagy pufztitást tettek völt
a' múlt esztendőben, a' harmadévi böy makkból felet-
te igen elfzaporodott egerek, a' nagy erdökhöz kö-
zelebb eső Faluk' határaitra kifzéledvén, és a' veté-
teket elpufztiván Erdélynek csaknem minden olys
helyein; mert a' múlt hónapban, a' nagy böféggel
esett hóból derék szán-út következvén, az Udvar-
hely Vármegyei, 's külyebbvató erdö-melyéki faluk-
ból, mint a' tábor, megszámlálhatatlan szának jöt-
tek minden naponként az említett *Háromzékre*, 's
Bartzára gabonát vásárolni, Megis drágitottak min-
denséle gabonát. A' búzának köble ittis 4 és 5 Rf.

a' ro'snak 3. A' török-búzának 3. és 20. kr. a' haritskának (hajdinának) és árpának 2 for. és 48 kr. A' zabnak I for. de némely vásárban még ároslabbannis elmennek. A' külső tájéki falusi Szászok, kik ez előtt a' bórnak ezen Székely-földre hordásával nem kufiny keresetet tettek; most már mióta két esztendő alatt bór nem termett, innen hordjákki a' pálinkát: nevezetesen Kézdi-Vásárhelyből, a' hól ezt fáradszhatatlanúl főzik; ezért, és a' ros' drágaságáért, ejtele (pint) a' pálinkának két annyivalis többre haggott, mint a' böv gabona idején. Háromszékennis tsak Sepsiben, és Kézdiben, 's ottis tsak a' nagy gazdák adják pénzért a' búzát. Ellenben a' többek szánólag nézik a' gabonának ezen földről való kihordását. Mert vagynak ittis szükös Faluk. Kilyebb, az Erdővidéken, melyis Miklosvár, és Bardótz Székéből áll, az említett ragya, jég, és egerek miatt, (kiváltképpen, hogy az elébbi esztendők sem szolgáltak böv gabonával) felette igen szukofók a' lakosok.

Az elkezdett F. Rendeléseknek berekesztése.

A' Szólga-Birákról. Minden Kerületben az I. Fő, és az I. All-Szólga-Birák megmaradnak, a' kik között a' Kerület az úgy nevezett Számokra, ahozképest a' mint illik, elosztatik. — A' Vármegyéknek, Kerületekre való felosztásáról szolló oktatás már a' valóságos Fő Ispány Urakhoz elküldetett.

7) *Az Esküttekről.* Az Esküttek egészszen megszűnek lenni: minthogy a' Törvényes dolgok a' fellyebb megmondott mód szerént a' Polgári dolgoktól tökéletesen el választatván, más különösen arra rendeltetett Szeméjek által folytattatnak.

8) *Az egy helyben lévő, és az által-menő Katonákra gondot viselő Biztosok,* mint ideig való

Tisztek addig meg hagyatnak; míg a' Katonafág' tartásáról való Rendelés közönségesen be nem hozatatik.

9) *A Föld-mérőkről.* Az Utak' tsinálására az árvizek el távoztatására, a' Malmok' jobb helyer való építésére, a' mocsáros helyek' ki-száraztatására és más ilyen környül állásokca nézve; minden Vármegyéknek egy különös Földmérőt méltóztatott Ő Felsőge meg egedni.

10) *Az egészség' feltartására vigyázó Tisztekről.* Ő Felsőge minden Vármegyének egy fő Orvost rendelt, a' kinek minthogy, tsak az egészségre néző fő Vigyázás a' közelessége: a' Köz-nép számára minden Vármegyé Keresletjeiben Kézi Orvosok lesznek. A' Bábákról már az 5. Levélben irtunk, és az ő számokról már a' parantsolatok tudva vagynak.

11) *A Vármegye Házaí gondviselőiről.* Ennek az eddig szokásban volt kötelességét; egy Hajdúk' Tizedesére kell egy szarfmind bizni, a' kinek fáradsága' jutalma 15, 's 20 forint lehet; és így az a' nevezett szolgálat eltöröltesen:

12) *A Vármegye lovas Katonajiról és Hajdúiról.* Addig az ideig, míg a' főben járó Criminális törvényes dolgok felől való további rendelésekre kerül a' for, ha vajjon t. i. az ilyen dolgokban való segítségre katonák; és kivált Hajdúk' kellene e', vagy ha kell mennyi kell? az ötödik levélben említett Hajdúk' száma most meg marad: de mint számokra, mind fizetésükre nézve tsak addig a' darab ideig, míg más rendelések következnek. Ezek pedig minthogy tsupán tsak a' Vármegye' dolgainak végbe vitelére valók: semmi Tisztviselőket a' maga különös szolgálattýára semmi szin alatt nem fordithattya.

13) *Az Ember-veztökröl és, Kéményseprökröl.* Amazok ezután kimaradjanak. — Ezek pedig, mint hogy a' Vármegyéknek magoknak van Házok; az eddig ki szabott fizetés mellet ezutánis szolgálhatnak. — Hogy pedig mind a' helybe hagyatott, mind pedig a' további rendelésektől függö Tisztviselök' hivatalja és fizetése egy summában eio' adassék; minden Vármegyének az oda-való Tisztviselök kötelellegeinek s. a. t. mivóltok egy egy Exemplárban kiosztogatattaik. — Ebből által lehet látni, hogy Ö Felsége majd minden meg hagyott Tiszteknek, a' 'Soldjokat, sőt ugy szólván, a' Tisztlegékért való fi etéftis méltoztatott nagyobbítani: de ellenben arais nagy gondja lesz; hogy minden Tisztviselök a' köz jónak mozdításában, a' Fels. parantsolatoknak, és így a' magok kötelellegeinek is egy szálíg leendő be tejefítésében igyekezzenek. Hogy pedig a' Vármegye' dolgainak minden részben való igazgatására, fojtatására, alkalmas személyek találtattaslanak: az is kegyelmesen meg engedtetett. hogy az első és második Vice-Iszpany, a' ki amannak távol létében vagy betegségében az elő forduló dolgokat véghez viszi, a' rendelt probán való által menés után, a' fellyebb való Törvény Székeknelis várhatnak alkalmaztatást. —

14) *A' Lovak' tenyész'sére, és a' Selyem-mivelésre* rendelt Személyek, a' további Fels. Rendelésig, ugy a' mint most vagynak, meg maradnak a' minthogy Ö röllok még eddig a' ki adott rendelésekben semmi emlékézet nemis vólt.

15) *Az írásra való szükfeges eszközökröl.* Az, a' mit a' Vármegyék ezekre költenek, az illö számba vétel mellet, vizsza pótoltatik; a' Számba vételtől, és az írásra meg kívántató szükfeges dolgoknak meg

fzerzésében megeshető legjobb gazdálkodásról m hólnap rendelés tételik.

16) *A Vármegye' Tisztyei Lakó - Hellyeikről*
 A' szállás - pénzről, vagy az új lakó helyek építé séről, többé emlékezet sem leszsz. Mindazáltal Ő Felfége kegyelmesen megengedte, hogy mit denütt oda lehessen vinni a' Vármegye' Házát, a hol annak, és az oda tartozó szükséges dolgoknál elégedendő helyek, és a' hivatal folytatására szükséges alkalmatosságok lehetnek: ezenkívül, meg engedődik az olyan Tiszteknek, a' kiknek a' Szolgálat a' szüntelen való jelen lételeket meg kíványna, a Vármegye' Házában való lakásis: a' mint már erről a' szükséges rendelések a' valóság. Fő Ispány Urakho lementek. A' mi a' Szólga - birákat illeti; elégtel ges leszsz, ha mindenik a' maga Kerületében, és a neki kiadott Szám alatt fog lakni: ugy pedig hogy magokra kell hagyni, hogy a' magok hivataljokhoz megkívántató, és a' Szám alatt kifzabott akarmelyi helyet válasszihassák magoknak lakó helyül. — E a' nagyobb fizetés pedig I Májusban fog elkezdődni valamint az ujjonnan fel állított Törvény Székekis. — Ez a' F. Rendelés minden Vármegyének a' tokéllé tes, meg tartás 's betejésítés okáért tudtára adatik és egyzersmind a' Fő Ispány Uraknakis elküldetül a' kikis ennek további folytatásokban utat mutatnak.
Budán 6. Február. 1787.

Elegyes Tudósítások.

Felféges Urunk a' múlt Jan. 26 dikán költ Ren delése által kegyelmesen elvégezni méltosztatott, hogy az itten lévő két Protestáns Consistoriumokra megki vántató minden költségek a' Státus közönféges jöve delmeiből szolgáltatassanakki; a' Consistoriumokban lévő minden Tanácsos tagoknak pedig ennekutánna örök

ké a' F. Ts. és Királyi közönséges Kints-tárból fizessenek, valamint más F. Ts. és K. Hivatalban lévőknek. — Egy szegény nyirett hajá öreg jámbor Tseh Keresztény edgy öl instántziával érkezék tegnap előtt a' Monárkhához; kinek Instáló leveleit Ő F. Cs. elszedvén, azt mondá néki: holnap 9 orakor ebben az ajtóban állj. Ezek némely helyyeken sok boszszuszlágnak tárgyául vagynak kitétetve vallásokért; hol Mesterjeket kergetik, hól Templomjok ajtaiban és ablakaiban találván hibát, némely felettébb való buzgóságú, és még a' keresztényi türelemhez nem törődött Papoktól üldöztetnek. Itten a' Hely. Vallásúak 38 ezer 370 - nen vagynak. — A' Löveni Semináriumnak belső zenebonája egészzen letsendesedett; de a' zenebonának (a' mint ki sült) nem a' tanuló Kis Papok, hanem az Elöljárók voltak az okai. — A' Mechlemi Érsek, a' Genti és Iperi Püspökök Bétsbe hivattattak edgy szóra; kik kozzül az edgyik már megis érkezett. A' Mechlemi Pallás zenebonás Táborának Elöljárója Halen Apátur edgy Klafromba tetett. — A' Pápanak Brüsffelben vólt Nunciussa (ki a' Pápanak ez ellen a' Könyv ellen: mi a' Pápa?) — költ Bulláját allattomban kinyomtattatván, egész A. Belgiumban elterjesztette, és ez által a' népet a' Monárkha parantsolatai ellen fellázasztani kívánta, a' F. Tsászárnak a' Brüsffel Kormányozó szék-től ezen parantsolatját vévén, hogy 3 nap alatt Brüsffelből, 8 napalatt pedig egész A. Belgiumból kitakarodnék; Fébruáriusnak 16 - dikán hátat fordíta Brüsffelnek. — Ugyan a' Brüsffel Levelekből értjük, hogy az A. Belgiumban lévő minden Szerzetesek jószágainak a' F. Tsászártól kiadott modszere-
rét 2 hónapok alatt mind felkel iratni, és az Ő Felsége kezébe adatni. — Már szinte két hete, hogy it-

ten Bórisben a két első Apóstólnak *Peternek* és *Pálnak* tudálatos megjelenéséről beszélenek, kik két együtt lakó gazdag volt-Apátza szüzeknek udvarlottának, és ezen tífuda valósággal meg is esett. Kétkúna a *Landstrafson* edgyütt lakó volt-Apátza szüzek, kik közzül az edgyik fejedelem aszszony vala a' Klastromban, az ottan lévő fő tiszteletű Kapútzinus atyák Templomát gyakran meglátogatták. Midőn nem réghen, szokások szeréx mély áhittatosságok közöt a' Templomban válnának edgy Selma, ki jól tudta, hogy az Apátra fejedelem aszszony leke körül, a' drága köveken kívül, pénsetskeis alkalmasint volna, az Apátza imádságos könyvébe edgy tzedulát íópbé, melyben arany betukkel e' vala írva: „Az Urnak Apostoli *Péter* és *Pál* buzgo áhittatóságokon kimondhatadánúl örvendenek, ma estvére hozzátok jonek, és nállatok fognak vatsorálni. „Az áhittatos Apátzak csak nem kingrunak a' szent börből örömökben, elmennek, és a' kazi-gazdának parantsolnak, hogy vatsorára 4 személyre hészítsen asztalt, míg pedig mennél pompásabban. A' Gazda; ki eddig effélét a' maga Sz. Apátzajitól nem hallott, kivetzi titkon az Apátzából, hogy Sz. *Pétert* és *Pált* várnák vatsorára. Kéri a' Gazda, hogy őis jelenhetnék meg ezen szent vendégek között; de megnem nyerhetvén, megy a' Politzájhoz, elé beszéli a' dolgot, vez magához edgy Káplárt és edgy néhány fegyveres kozembert, és éppen a' Vatsora végére érvén, zörget az ájton — kérdik ki vagy? En a' *Gábríel* angyal; (mond a' Káplár) követségbe küldettem *Péter* és *Pál* Apostolokhoz, és parantsolatom vagy on ezeket haza hészéni! Nem akarják bébotsáttani *Gábríel* Angyalt; de megrugván az ajtot, bé megy, fegyver közé veszi mind a' két szép Apostolt, s

haza

haza békésnévén nézik, hát minden öléshez való gyilkos fegyverek vagynak a' Péter' Palástya alatt, melyekkel kétréség kívül nem a' Márkus' fület akarta levágni. Ezek a' szép Apostolok az alsó Kontignátióban futóznak, és kijött, hogy az Apátzákat akarták a' más világra küldeni, hogy a' szent pénzek ezen a' világon hasznát vehessék.

A' Napokban a' forban álló instálók között szemlél a' kegyelmes Monárkha egy aszszonyt, kinck egész tekintetéből azt észvénki, hogy ennek felettébb nagy szorongatások között kellett lenni, nem veszi el tölle az instáncziát, hanem magát haragosnak tettévén, elküldi maga elöl. Ezen szegény aszszonynak kitseppenvén a' könyv szeméből, elmene az Instáló helyről. Szól a' Monárkha, edgynek a' maga meghitt emberei között, mondván: eredj, kéferd el a' társamban azt az aszszonyt, és tudnod minden körülállásait néki; mert az ő országából felettébb nagy megilletődést vettem észre. Elmenvén ezen Követ, azon Vendég fogadóig kéféri, a' hól szálva vala az aszszony, felmegy a' vendégfogadoshoz, 's kérdi mitsoda aszszony volna ez 's ez? és mitsoda körülállásokat tudna rólla? Uram! felel a' Vendégfogados: Ez edgy özvegy Katona Tisztne 3 gyermekével, ki negyed napigis egyebet edgy kis levesnél nem eszik, aztis én ingyen szoktam néki adni; mivel az árváknak legügyefogyottabb napjai közé szorult, instálói jött ő Fellegéhez, a' mint észrevettem 's t. Vissza megyen ezzel a' Követ, 's megmondja a' Monárkhanak eszerént a' dolgot. Ládd! felel a' Monárkha, nem kinéztemé szeméből, hogy nagy szorongatások között kellett néki lenni. Eredj! (oda ad a' legKegyelmesebb Josef edgy erfényt, melyben 1000 arany vala) viddel ezt, és azonkívül

hogy

hogy megmondanád, ki küldi, add oda néki, ezzel megéri addig, míg más módot keressünk fellegettségében. Elvissza a pénzt a Követ, és kezében adván, ezt mondja néki: ebből éljen az afzszony, gyermekeivel míg az Isten többet rendel: a' szegény afzszony csak nem elájulván örömeiben, gondolkozni kezd, ki lehetett az a' kegyelmes Jóltevő ki ezt tselekedhette? feltalálja magában, hogy illy sok pénzt nem másnak, hanem a' Felféges szegények Attyának kellett küldeni; azért más nap megköszönni menvén ő Felfégéhez, akkor hasonlóképpen nem veszi-el levelét a' Monárkha, hanem elküldi, tettetvén; hogy semmit sem tud a' dologban, és így máigis kétféges boldog állapotban marada az afzszony.

Ittis van valami.

Be boldog az a' nemzet, ki a' társaságbéli élet finormértékét maga szemével szemlélheti, tanulhattya és tudhattya, mivel tartozzék az Istennek, Felebaráttjának, Hazájának, Fejedelmének, és magának? — mit kellesték tselekedni, és mitől futni? — Csak most hogy az új Torvényes Köny világot látott, máris itt Bétsben az afzszonyokis fenekig tudják mi van benne, a' Kotsisok és házfizolgákis Sebekben hordozzák, és ha valami ollyas történetet hallanak, legotton a' serházakban, minden ítélő Biró és Prokátor nélkül tudnak a' bünösökre sententziát hozni. Ezen Könyvetskében megvan a' Vallással tsufolódókis az ő Sententziájok; *A' kik beszédekkel, irásokkal, vagy akárminemü tselekedetekkel akármellyik Keresztényi Vallással tsufolodnak, mind bolondok, a' Bolondok házába záratnak.*